Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж4 139/22
8.2.2023. године
Б е о г р а д

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Зорице Булајић председника већа, Ирене Вуковић и Станиславе Митровић чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., ... бр. ... чији је пуномоћник адвокат Владимир Шеледа из Београда, Трг Николе Пашића бр. 2, против туженог Радиодифузног предузећа "Б92" а.д. из Београда, Земуна, Аутопут за Загреб бр. 22 чији су пуномоћници адвокати Круна Савовић и Соња Стојчић, обе из Београда, Македонска бр. 30, ради утврђења повреде ауторског права и накнаде штете, одлучујући о жалбама парничних странака изјављеним против пресуде Вишег суда у Београду П4 293/17 од 13.5.2022. године, у седници већа одржаној дана 8.2.2023. године, донео је

П Р Е С У Д У

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П4 293/17 од 13.5.2022. године у ставовима другом, трећем, шестом, седмом, у делу става осмог изреке којим је одбијен тужбени захтев тужиоца АА да се обавеже тужени Радиодифузно предузеће "Б92" а.д. да му на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од још 1.600.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 30.10.2017. године па до коначне исплате и у ставу деветом изреке и у овом делу жалбе тужиоца АА и туженог Радиодифузног предузећа "Б92" а.д. **ОДБИЈАЈУ**, као неосноване.

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П4 293/17 од 13.5.2022. године у преосталом делу става осмог изреке тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужени Радиодифузно предузеће "Б92" а.д. да тужиоцу АА на име накнаде нематеријалне штете исплати још износ од 300.000,00 динара са законском затезном каматом од 13.5.2022. године па до исплате, у року од 15 дана од достављања отправка одлуке, док се захтев за исплату законске затезне камате на износ од 300.000,00 динара почев од 30.10.2017. године па до 13.5.2022. године тужиоца АА **ОДБИЈА** као неоснован.

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П4 293/17 од 13.5.2022. године у ставовима четвртом, петом, десетом и једанаестом изреке и предмет у овом делу **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Побијаном пресудом, ставом првим изреке, дозвољено је преиначење тужбе као у поднеску тужиоца од 25.8.2021. године. Ставом другим изреке утврђено је да је тужени повредио морална и имовинска права аутора формата/синопсиса за квиз тужиоца неовлашћеним снимањем квиза "..." по наведеном формату/синопсису за квиз који формат кроз синопсис за квиз представља оригиналну духовну творевину аутора тужиоца бележењем квиза "..." на носачу звука и слике и његовим емитовањем на програму телевизије "Б92" у власништву туженог, све без плаћања накнаде. Ставом трећим изреке наложено је туженом да без одлагања обустави емитовање квиза "...". Ставом четвртим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да тужиоцу на име накнаде штете због повреде имовинских ауторских права исплати износ од 489.515,40 евра са законском затезном каматом почев од 21.9.2021. године па до исплате све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Ставом петим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио да се обавеже тужени да му на име накнаде штете због повреде имовинских ауторских права исплати преко досуђеног износа од 489.515,40 евра до траженог износа од 1.468.546,20 евра исплати још износ од 979.030,80 евра са законском затезном каматом почев од 29.9.2019. године па до коначне исплате, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС, као неоснован. Ставом шестим изреке одбијен је захтев тужиоца за исплату законске затезне камате на досуђени износ накнаде неимовинске штете за период од 29.9.2019. године до 20.9.2021. године као неоснован. Ставом седмим изреке обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом од 13.5.2022. године. Ставом осмим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио да се обавеже тужени да му на име накнаде нематеријалне штете преко досуђеног износа од 100.000,00 динара а до траженог износа од 2.000.000,00 динара исплати још износ од 1.900.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 30.10.2017. године до коначне исплате као неоснован. Ставом деветим изреке одбијен је захтев тужиоца за исплату законске затезне камате на досуђени износ накнаде нематеријалне штете за период од 30.10.2017. године до 12.5.2022. године као неоснован. Ставом десетим изреке обавезан је тужени да о сопственом трошку објави увод и изреку пресуде у централним вестима "Б92" ТВ док је одбијен тужбени захтев тужиоца у преосталом делу у којем је тражио да се објави пресуда у целости. Ставом једанаестим изреке обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.242.232,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Ставом дванаестим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца за исплату законске затезне камате на досуђене трошкове поступка за период од дана пресуђења па до дана извршности пресуде.

Против наведене пресуде жалбе су благовремено изјавиле обе парничне странке из свих законских разлога, тужилац побијајући је у ставу петом, шестом, осмом, деветом и једанаестом изреке, а тужени побијајући је у ставу другом, трећем, четвртом, седмом, десетом и једанаестом изреке.

Испитујући побијану пресуду у границама прописаним чланом 386 ЗПП а у вези члана 214а Закона о ауторском и сродним правима, апелациони суд је оценио да су жалбе парничних странака делимично основане.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је предложио ... да направе квиз без студија, где се све дешава на улици и где се одиграва и кастинг што је све много јефтиније. Ову идеју су реализовали као синопсис ... године, као предлог за емисију "..." или "...". Овај синопсис тужилац је послао као прилог мејлу ..., ... и ... који су сви били запослени у Агенцији "..." власништво .... Према синопсису емисија је требало да траје између 24 и 48 минута. Водитељ шета улицама града у потрази за потенцијалним такмичарима у овом квизу "...", са собом носи ... и списак питања. У моменту када неко од пролазника пристане да учествује у квизу игра почиње тако што се ..., такмичари и водитељ ... и студио се прави на лицу места. Такмичари су раздвојени разним шаљивим рубрикама, сваки такмичар искрено одговара на десет питања из опште културе. Након одговора на десет питања водитељ из ... и пружа могућност такмичару да одабере једну. У једној ... пише да се такмичару даје награда уколико је знао више од 50% одговора, а у другој уколико није знао више од 50% одговора (за знање би остварио неку утешну награду без обзира на ...). Пре него што прими награду такмичар је био у обавези да у камеру каже "..." или нешто слично. Додатне игре и прилози су ..., фотографија ... чему ово служи, збоњени, ко је паметнији. Питања за квиз су из опште културе, често везана за дневне или недељне оконости, водитељ строго персира такмичарима, фин је и углађен, акценат емисије треба да буде на занимљивим такмичарима и смешним ситуацијама, емисија треба помало да исмева наше друштво али да истиче појединце. Уговором који су ... године закључили тужилац и ... извршен је пренос свих ауторских права у погледу заједничког дела са 50/50 формата за квиз под радним називом "..." насталог .... године са ... на тужиоца без било каквих временских и просторних/територијалних ограничења и других квантитативних или квалитативних ограничења као и без накнаде. Поводом наведеног предлога за емисију вођена је имејл преписка између тужиоца и ... . године.

Према транскрипту најаве за квиз "..." из... и ... . године квиз почиње кадровима улица града (...), водитеља који шета улицама града ... на ... у рукама и изговара текст "...".

Квиз "..." и квиз који је осмислио и за који је направио синопсис тужилац "..." обраћају се истој публици и имају низ идентичних елемената на начин да је квиз "..." недовољно оригинални ауторски концепт туженог и представља прераду ауторског дела тужиоца без његове дозволе. Све емитоване епизоде квиза "..." у продукцији туженог као емитера, у моменту подношења тужбе битно су сличне ауторском делу тужиоца односно синопсису за квиз "..." због чега доводе у заблуду просечног гледаоца који има својство просечног потрошача.

Оргиналност тужиочевог синопсиса састоји се у начину на који се водитељ квиза креће, поставља питања, насумичног одабира потенцијалних учесника у квизу које подразумева да водитељ ... због чега је емитовањем квиза "..." без сагласности тужиоца као аутора повређено његово ауторско право.

Прва епизода квиза "..." емитована је на телевизији туженог .... године а

последња премијерна ...године тако да је премијерно емитован... емисија у ударном термину после чега је укупно репризно емитовано .. емисија квиза закључно са ...године.

На основу ових чињеница правилно је првостепени суд закључио да је синопсис квиза квалификовано ауторско дело и то писано дело изједначено са књижевним делима и да синопсис као идејна концепција ужива ауторскоправну заштиту јер је направљен у писаној форми. Квиз је форма друштвене игре заснована на испитивању знања и вештина учесника квиза из потпуно различитог спектра подручја и најчешће га карактерише такмичарски карактер. Формат квиза који је осмислио тужилац је оригиналан јер је извођен на такав начин да се водитељ квиза ... и проналази насумично учеснике у квизу, кад их нађе ... и тада почиње такмичење. Оваква идејна концепција која је материјализована у форми синопсиса представља, како то правилно закључује првостепени суд, ауторско дело тужиоца који је преправљено без његове сагласности али не у тој мери да представља ново ауторско дело јер доводи у заблуди просечног гледаоца да се ради о истом квизу што за последицу има немогућност тужиоца као аутора да свој синопсис предложи за реализацију другим телевизијским емитерима односно емитерским кућама.

Обзиром да је правилно закључио да коришћење тужиочевог ауторског дела, синопсиса за квиз без његове дозволе као аутора, непризнавањем ауторства и ненавођењем имена и презимена аутора и објављивањем мимо воље тужиоца односно искоришћавањем на начин који угрожава или може угрозити част и углед аутора представља повреду моралних ауторских права аутора правилно је првостепени суд применом законских одредби, цитираних у образложењу побијане пресуде, утврдио да је дошло до повреде ауторског права тужиоца, те да је тужени у обавези да му накнади штету која је настала повредом моралних права као и штету која је настала повредом имовинских права.

Неосновано се жалбом туженог побија правилност закључка првостепеног суда да је синопсис за квиз “...” ауторско дело тужиоца и да тужилац стога има право на зашатиту свог ауторског дела указивањем на пропусте у налазу и мишљењу судског вештака који се изјашњавао о спорној чињеници оргиналности и оригиналној духовној творевини синопсиса за квиз. Наиме, судски вештак је увидом у синопсис тужиоца и емитоване емисије квиза “...” и ценећи све елементе и једног и другог квиза из тако утврђених чињеница правилно закључио да концепција квиза како ју је осмислио тужилац представља оригиналну ауторску творевину којој је квиз “...” сличан у меру у којој код просечног гледаоца не може довести до закључка да се ради о две различите концепције квиза а да пак извршене преправке нису довољне да би се могло закључити да су квиз “...” оригинална духовна творевина реализатора тог квиза код туженог.

Правилно је такође првостепени суд прихватио тврдњу судског вештака да идејна концепција, синопсис представља материјализацију оригиналне ауторске творевине у смислу члана 2 Закона о ауторском и сродним правима обзиром да је израдом синопсиса идеја материјализована и да не постоји други начин на који би синопсис могао бити материјализован, а за другачији закључак тужени није доставио релевантне доказе. Посебно не што евентуално снимање пилот емисије подразумева да нека од емитерских кућа прихвати да реализује овај квиз, што није учињено и због чега

је правилно првостепени суд прихватио налаз и мишљење судског вештака и у овом делу.

Тврдње туженог да је судски вештак пропустио да се изјасни на све примедбе нису основане обзиром да је вештак приликом свог изјашњења аргументовано одговорио и оспорио тврдње туженог у приговору на свој налаз и мишљење због чега је правилно првостепени суд налаз и мишљење овог вештака прихватио као стручан и објективан и на основу њега утврдио битне чињенице у погледу постојања ауторског дела тужиоца и његове повреде емитовањем квиза "..." од стране туженог.

Стога је правилно првостепени суд из утврђених чињеница утврдио да постоји повреда ауторског права тужиоца те да је тужени у обавези да тужиоцу накнади штету због повреде моралних права као и штету због повреде имовинских права па су супротни жалбени наводи туженог без основа.

Међутим, погрешно је првостепени суд применио одредбу члана 200 Закона о облигационим односима када је оценио да је правична новчана накнада нематеријалне штете исплата износа од 100.000,00 динара.

Наиме квиз "..." тужени је емитовао у... оригиналних премијерних емисија и ... репризних емитовања у периоду од скоро две године. Када се има у виду ова чињеница и чињеница да је приликом сваког приказивања квиза "..." код тужиоца долазило до повреде моралних права, по оцени апелационог суда, правична новчана накнада за повреду моралних ауторских права представља износ од 400.000,00 динара. Тек исплатом тог износа тужиоцу ће бити пружена сатисфакција за бол који трпи због недозвољеног емитовања његовог ауторског дела односно због јавногм приказивања без означења њега као аутора.

Тужиоцу на износ досуђене накнаде штете законска затезна камата припада од дана доношења одлуке 13.5.2022. године сходно члану 277, у вези члана 189 и 186 Закона о облигационим односима због чега је правилно првостепени суд одбио захтев тужиоца за досуђивање законске затезне камате од дана утужења 30.10.2017. године па до 12.5.2022. године због чега се неосновано жалбом тужиоца побија правилност ове одлуке првостепеног суда.

Како у овом делу поступка није учињена ниједна битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 ЗПП на које другостепени суд пази по службеној дужности, нити било која друга повреда која је могла бити од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде то је одлучено као у изреци на основу члана 390 ЗПП (став први) и на основу члана 394 тачка 4 ЗПП (став други).

Међутим, основано се жалбама парничних странака побија правилност одлуке у погледу досуђивања накнаде штете због повреде имовинских права аутора јер је у овом делу поступка учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП на коју основано жалбама указују обе парничне странке.

Наиме, према утврђењу првостепеног суда тужени је емитовао ... премијерних емисија квиза "..." у периоду од ... године до ... године а након тога још ... репризних

емисија закључно са ... године. Висину накнаде за емитовање вештаци су утврдили користећи истраживање Агенције “АГБ Нилсен”, (обзиром да тужени није доставио податке о исплаћеним накнадама за коришћење и стварање оригиналног ауторског дела нити за репризирање квиза “...”), податке НУНС, осталих ТВ као и ауторску накнаду коју је тужилац остварио из уговора о преносу ауторских права за истоврсну емисију. Користећи ове податке, а пре свега истраживање Агенције “АГБ Нилсен” и трајање квиза око 30 минута вештачењем је утврђено да је пресечна тржишна накнада за емитовање премијерних емисија 530,64 евра по емисији, а за репризно емитовање 265,32 евра по емисији, све увећано за 25 % због значаја емисије, због чега је штета коју тужилац трпи због неисплаћивања ауторске накнаде за период емитовања квиза код туженог износи 489.515,40 евра имајући у виду да су премијерне емисије квиза приказиване у ударном термину.

Истовремено је првостепени суд закључио да нису испуњени услови из члана 206 Закона о ауторским и сродним правима за досуђивање накнаде у висини до троструког износа уобичајене накнаде сматрајући да се износ троструке накнаде може досуђивати само за случај када не може бити утврђен обим и висина штете и када она није регулисана ниједним правилником ни другим оговарајућим актом.

Међутим, првостепени суд је пропустио, а на шта се основано указује жалбом туженог, да разјасни зашто је као један од параметара за утврђивање висине накнаде коришћен ауторска накнада коју је тужилац остварио из уговора о преносу ауторских права за истоврсну емисију без да је разјаснио да ли би тај износ тужилац могао да оствари да је закључио уговор о емитовању квиза и са туженим.

Поред тога остало је неразјашњено зашто је квиз “...” дело од посебног значаја које је допринело квалитету ТВ програма која чињеница од значаја за примену увећања од 25% приликом обрачунавања ауторске накнаде.

Остало је неразјашњено и да ли се накнада од 50% односи само на прво репризирање или за неограничени број репризирања, од које чињенице зависи висина ауторске накнаде коју би тужилац остварио да је за емитовање квиза са туженим закључен уговор о ауторском делу.

Такође је првостепени суд пропустио да оцени значај чињенице да је тужилац пре подношења тужбе захтевао од туженог да прекине са емитовањем квиза “...” легитимишући се као његов аутор, као и значај чињенице да су на реализацији квиза “...” радиле исте особе које су ...године на сајму у ... продавале тужиочев синопсис квиза и да ли су на ове околности упознали туженог. Ове чињенице су од значаја за правилну примену члана 206 Закона о ауторском и сродним правима који право на накнаду до троструког износа уобичајене накнаде условљава чињеницом да је повреда учињена намерно или крајњом непажњом.

Како су ове чињенице, које су од значаја за утврђивање штете због повреде имовинских права аутора недовољно разјашњене, то се за сада правилност закључка првостепеног суда о висини накнаде имовинске штете која се досуђује тужиоцу не може испитати чиме је учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП због које је одлука у овом делу морала бити укинута.

Укинута је одлука о објављивању увода изреке пресуде обзиром да о свим захтевима тужиоца није правноснажно одлучено.

Истовремено је на основу члана 165 ЗПП укинута и одлука трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора.

У поновном поступку првостепени суд ће поступити по примедбама из овог решења и разјаснити чињенице на које му је указано у погледу начина утврђивања висине имовинске штете. Посебно ће разјаснити зашто је висину имовинске штете досудио у страној валути, еврима, да ли је то уобичајен начин плаћања и уговарања накнаде, имајући при томе у виду тврдње судских вештака да се ауторска награда одређује у поенима који се везују за вредност евра па се самим тим и висина имовинске штете мора одредити на начин на који би она стварно настала имајући у виду да је динар основно средство плаћања у Републици Србији.

Када утврди како је дошло до повреде имовинских права аутора првостепени суд ће висину накнаде одредити правилном применом правила из члана 206 Закона о ауторскоми сродним правима, важећим у време извршене повреде, имајући у виду да се за случај да је повреда учињена намерно или крајњом непажњом може досудити троструки износ уобичајене, тржишне накнаде, уместо накнаде штете која обухвата не само стварну штету већ и измаклу добит.

Кад поступи по свим овим примедбама и кад се за то стекну сви услови о захтеву тужиоца за накнаду имовинске штете суд ће поново донети одлуку при томе имајући у виду да се накнада стварне штете утврђује по ценама на дан доношења судске одлуке, због чега и законска затезна камата може тећи тек од доношења одлуке у смислу члана 189 и 277 Закона о облигационим односима.

Са свега изнетог на основу члана 391 ЗПП одлучено је као у ставу трећем изреке.

Председник већа – судија
Зорица Булајић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић